ÇEVRE HUKUKU

Prof. Dr. H. Güzin ÜÇIŞIK

Prof. Dr. Hasan Fehim ÜÇIŞIK

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 965
KÜLTÜR SERİSİ: 520

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-975-437-930-3

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

1. Basım: 2013
2.BASIM

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Kapak Tasarımı: Ceyhun Durmaz

Dizgi-Tertip: Damla Acar

Baskı ve Cilt: İMAK OFSET BASIM YAYIN SAN. VE TIC. LTD. ŞTI.
Akçaburgaz Mah. 137. Sok.No: 12 Esenyurt / İstanbul / TÜRKİYE
Sertifika Numarası: 45523 Tel: (0212) 444 62 18

İstanbul- 2021

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir.
Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Prof. Dr. Havva Güzin Üçışık, 04.10.1945 tarihinde Ankara'da doğmuştur. 1968 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirmiştir. 1976 yılında doktor, 1981 yılında doçent ve 1991 yılında profesör olmuştur. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde Ticaret Hukuku Anabilim Dalı Başkanlığı yapmış, 2008 yılında emekli olmuştur. 2008-2011 yıllarında Beykent Üniversitesinde Hukuk Fakültesi Dekanı olarak, 2011-2018 yıllarında Doğuş Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı Başkanı ve Özel Hukuk Bölüm Başkanı olarak çalışmıştır. Halen İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Hukuk Fakültesinde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde çalışmaktayken 2000-2004 yıllarında Türk Ticaret Kanunu Ön Tasarısı Komisyonunda ve 2004-2005 yıllarında Yapı Kredi Bankası Yönetim Kurulunda görev yapmıştır. Yayınlanan çalışmaları arasında, Medeni Hukuk Ders Notları (İstanbul 1980), Türk Hukukunda Kooperatiflerin Dış Denetimi (Doçentlik Tezi) (İstanbul 1980), Gelir Ortaklığı Senetleri (İstanbul 1989), Anonim Ortaklıklar Hukuku I. Cilt (Dr. Aydın Çelik ile birlikte) (Ankara 2013), Anonim Ortaklıklarda Finansal Tablolar, Yedek Akçeler ve Kar Dağıtımı (Dr. Aydın Çelik ile birlikte) (İstanbul 2018) bulunmaktadır.

Prof. Dr. Hasan Fehim Üçışık, 06.11.1943 tarihinde İstanbul'da doğmuştur. 1964 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirmiştir. 1982 yılında doktor, 1983 yılında yardımcı doçent, 1986 yılında doçent ve 1992 yılında profesör olmuştur. Marmara Üniversitesinde İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalında çalıştığı dönemde Rektör Yardımcılığı, Hukuk Fakültesi Dekanlığı, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Müdürlüğü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü Başkanlığı ve Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdür Yardımcılığı da yapmış, 2001 yılında emekli olmuştur. 1992-1993 ve 2003-2005 yıllarında Sağlık Bakanlığı Sağlık Projesi Koordinatörlüğünde kısmi statülü danışman olarak görev yapmış, bu görevi sırasında 3816 sayılı Yeşil Kart Kanunu ile diğer Sağlık Kanunları ve ilgili mevzuatın hazırlanmasında katkıda bulunmuştur. Ulusal Sağlık Kongrelerinde Sağlık Hukuku Komisyonu Başkanlığı yapmıştır. Spor Şuralarına katılmış, son Şurada Spor Hukuku Komisyonu Başkanlığını yürütmüştür. Çeşitli dönemlerde Kalkınma Planları hazırlıklarında Spor ve Sosyal Güvenlik alanlarındaki İhtisas Komisyonları ve Genel Sağlık Sigortası Alt Komisyonu çalışmalarına katılmıştır. 2008-2018 yıllarında Doğuş Üniversitesinde öğretim üyesi ve iki dönem Hukuk Fakültesi Dekanı olarak çalışmıştır. Halen İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Hukuk Fakültesinde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Yayınlanan çalışmaları arasında, Sporda Sorunlar ve Çözüm Önerileri (İstanbul 1999), Ülke Sorunları ve Çözüm Önerileri (2.basım, İstanbul 2000), Konut Sorunu ve Çözüm Önerileri (İstanbul 2006), Asgari Ücret Tespitinde Sorunlar ve Çözüm Önerileri (İstanbul 2011), Yükseköğretimde Sorunlar ve Çözüm Önerileri (İstanbul 2011), Emekli Aylıklarında Adalet Sorunu ve Çözüm Önerileri (İstanbul 2011), Anayasa Hukukunda Sorunlar ve Çözüm Önerileri (2. Basım, İstanbul 2017), Eğitim Hukukunda Sorunlar ve Çözüm Önerileri (İstanbul 2012), Ekonomi Hukuku Sorunları ve Çözüm Önerileri (İstanbul 2013), Sosyal Yardımlarda Sorunlar ve Çözüm Önerileri (İstanbul 2013), Kamu Yönetiminde Sorunlar ve Çözüm Önerileri (İstanbul 2013), Sağlık Hukuku Sorunları ve Çözüm Önerileri (İstanbul 2013), Sosyal Güvenlikte Sorunlar ve

Çözüm Önerileri (İstanbul 2013), Türkiye'de Asgari Ücrete Bakış (İstanbul 2013), Asgari Ücret Sorunları ve Yansımaları (İstanbul 2013), Sağlık Güvencesi Sorunları ve Çözüm Önerileri (İstanbul 2013), İnsan Hakları Sorunları ve Çözüm Önerileri (İstanbul 2013), İşçi Şirketleri Sorunu (İstanbul 2014), Vakıf Üniversiteleri Hukuku (İstanbul 2014), Spor Hukuku (İstanbul 2011), Sağlık Hukuku (4.basım, İstanbul 2017), Sosyal Güvenlik Hukuku (İstanbul 2015) ve Anayasa Hukuku (İstanbul 2019) bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 19
Birinci Baskının Önsözü 21
KISALTMALAR 23

BİRİNCİ KISIM
ÇEVRE HUKUKUNDAKİ TEMEL DÜZENLEMELER, KAVRAMLAR, İLKELER
BİRİNCİ BÖLÜM
ÇEVRE HUKUKUNUN TEMEL DÜZENLEMELERİ

I- 1982 Anayasasının Çevre Hukukuyla İlgili Düzenlemeleri 29
II- Çevre Hukukundaki Temel Kanun Düzenlemeleri 30

İKİNCİ BÖLÜM
ÇEVRE HUKUKUNUN TEMEL KAVRAMLARI

I- Çevre Kavramı 35
II- Çevre Hakkı 36
III- Çevre Zararı 38
1. Çevre Zararının Kapsamı 38
2. Çevre Zararının Çeşitleri 39
a) Dar Anlamda Çevre Zararı (Malvarlığı Zararları ve Şahsa İlişkin Zararlar) 39
aa) Malvarlığı Zararları 39
b) Şahsa İlişkin Zararlar 40
c) Geniş Anlamda Çevre Zararı (Ekolojik Zarar) 40
IV- Çevre Kirliliği 42
1. Çevre Kirliliğinin Tanımı 42
2. Çevre Kirliliğinin Mevzuatta Düzenlenme Biçimi 43
V- Kirleten 44
VI- Atık 45

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ÇEVRE HUKUKUNUN İLKELERİ

I- Genel Olarak 49
II- Önleme İlkesi 49
III- İşbirliği İlkesi (Katılım İlkesi) 53
IV- Neden Olma İlkesi (Kirleten Öder İlkesi) 56

İKİNCİ KISIM
ÇEVRE KONUSUNDA YETKİLİ KURUM VE KURULUŞLAR
BİRİNCİ BÖLÜM
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI

I- Genel Olarak 63
II- Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Görev ve Yetkileri 64
III- Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Başlıca Hizmet Birimleri ve Görevleri 66
1- Genel Olarak 66
2- Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğünün Başlıca Görev ve Yetkileri 66
3- Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğünün Başlıca Görev ve Yetkileri 67
4- Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğünün Başlıca Görev ve Yetkileri 68
5- Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Başlıca Görev ve Yetkileri 69
6- Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğünün Başlıca Görev ve Yetkileri 70

İKİNCİ BÖLÜM
ÇEVRE KONUSUNDA YETKİLİ DİĞER BAZI KURUM VE KURULUŞLAR

I- Genel Olarak 73
II- Çevre Hukukuyla İlgili Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları 73
1- Genel Olarak 73
2- Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulunun Çevre Hukukuyla İlgili Başlıca Görev ve Yetkileri 74
3- Yerel Politikalar Kurulunun Çevre Hukukuyla İlgili Başlıca Görev ve Yetkileri 74
III- Sağlık Bakanlığının Çevre Hukukuyla İlgili Başlıca Görev ve Yetkileri 75
1- Genel Olarak 75
2- Sağlık Bakanlığının Çevre Hukukuyla İlgili Birimleri ve Görevleri 76
IV- Tarım ve Orman Bakanlığının Çevre Hukukuyla İlgili Başlıca Görev ve Yetkileri 76
1- Genel Olarak 76
2- Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğünün Başlıca Görev ve Yetkileri 77
3- Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğünün Başlıca Görev ve Yetkileri 78
4- Hayvancılık Genel Müdürlüğünün Başlıca Görev ve Yetkileri 78
5- Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğünün Başlıca Görev ve Yetkileri 78
6- Tarım Reformu Genel Müdürlüğünün Başlıca Görev ve Yetkileri 79
7- Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğünün Başlıca Görev ve Yetkileri 79
8- Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünün Başlıca Görev ve Yetkileri 79
9- Su Yönetimi Genel Müdürlüğünün Başlıca Görev ve Yetkileri 80
V- Kültür ve Turizm Bakanlığının Çevre Hukukuyla İlgili Görev ve Yetkileri 81
VI- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının Çevre Hukukuyla İlgili Görev ve Yetkileri 81
1- Genel Olarak 81
2- Sanayi Bölgeleri Genel Müdürlüğünün Çevre Hukukuyla İlgili Başlıca Görev ve Yetkileri 83
3- Metroloji ve Sanayi Ürünleri Güvenliği Genel Müdürlüğünün Çevre Hukukuyla İlgili Başlıca Görev ve Yetkileri 83
VII- Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının Çevre Hukukuyla İlgili Görev ve Yetkileri 84
1- Genel Olarak 84
2- Ulaştırma Hizmetleri Düzenleme Genel Müdürlüğünün Çevre Hukukuyla İlgili Başlıca Görev ve Yetkileri 84
3- Denizcilik Genel Müdürlüğünün Çevre Hukukuyla İlgili Başlıca Görev ve Yetkileri 85
4- Tersaneler ve Kıyı Yapıları Genel Müdürlüğünün Çevre Hukukuyla İlgili Başlıca Görev ve Yetkileri 86

5- Haberleşme Genel Müdürlüğünün Çevre Hukukuyla İlgili Başlıca Görev ve Yetkileri 87
VIII- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Çevre Hukukuyla İlgili Görev ve Yetkileri 87
1- Genel Olarak 87
2- Enerji İşleri Genel Müdürlüğünün Çevre Hukukuyla İlgili Başlıca Görev ve Yetkileri 88
3- Nükleer Enerji ve Uluslararası Projeler Genel Müdürlüğünün Çevre Hukukuyla İlgili Görev ve Yetkileri 88
4- Enerji Verimliliği ve Çevre Dairesi Başkanlığının Çevre Hukukuyla İlgili Başlıca Görev ve Yetkileri 89
5- Tabii Kaynaklar Dairesi Başkanlığının Çevre Hukukuyla İlgili Başlıca Görev ve Yetkileri 89
IX- İl Özel İdarelerinin Çevre Hukukuyla İlgili Görevleri 90
X- Belediyelerin Çevre Hukukuyla İlgili Görevleri ve Çevre Temizlik Vergisi 90
1- Büyükşehir Belediyelerinin Görevleri 90
a) Genel Olarak 90
b) Büyükşehir Su ve Kanalizasyon İdarelerinin Çevre Hukukuyla İlgili Görevleri 91
2- Belediyelerin Çevre Hukukuyla İlgili Görevleri 92
3- Çevre Temizlik Vergisi 92

ÜÇÜNCÜ KISIM
ÇEVRE KANUNUNDA ÖNGÖRÜLEN GELİRLER VE TEŞVİKLER
BİRİNCİ BÖLÜM
ÇEVRE KATKI PAYI VE DİĞER ÇEVRE GELİRLERİ

I- Genel Olarak 99
II- Çevre Katkı Payı 99
III- Diğer Çevre Gelirleri 100
IV- Çevre Gelirlerinin Tahsili ve Kullanımı 100

İKİNCİ BÖLÜM
ÇEVRE KANUNUNDA ÖNGÖRÜLEN TEŞVİKLER

I- Genel Olarak 105
II- Teşvik Tedbirlerinin Uygulanma Esasları 105

DÖRDÜNCÜ KISIM
ÇEVREYLE İLGİLİ GENEL TEDBİR VE YASAKLAR
BİRİNCİ BÖLÜM
MEKÂNSAL PLANLAMA

I- Genel Olarak 113
II- Mekânsal Planların Yapılması ve Uygulanması 114
1- Genel Olarak 114
2- Planlama Esasları 118
3- Mekânsal Strateji Planlarına Dair Esaslar 119
4- Çevre Düzeni Planlarına Dair Esaslar 120
5- İmar Planlarına Dair Genel Esaslar 121
6- Koruma Amaçlı İmar Planlarına Dair Esaslar 122
7- Bütünleşik Kıyı Alanları Planlarına Dair Esaslar 123

İKİNCİ BÖLÜM
YERLEŞİM MERKEZLERİYLE İLGİLİ GENEL TEDBİR VE YASAKLAR

I- Köylerle İlgili Çevre Koruma Tedbir ve Yasakları 127
II- Şehir ve Beldelerle İlgili Çevre Koruma Tedbir ve Yasakları 129
III- Binalarda Enerjinin Verimli Kullanılmasına Yönelik Tedbir ve Yükümlülükler 131

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ÇEŞİTLİ TABİAT ALANLARININ KORUNMASINA YÖNELİK TEDBİR VE YASAKLAR

I- Özel Çevre Koruma Bölgeleriyle İlgili Tedbir ve Yasaklar 137
II- Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri ve Turizm Merkezleriyle İlgili Tedbir ve Yasaklar 137
III- Belirli Park ve Alanlarla İlgili Tedbir ve Yasaklar 140
IV- Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunmasına Yönelik Tedbir ve Yasaklar 143
V- Ormanlarla İlgili Tedbir, Yasak ve Yükümlülükler 150
1. Genel Olarak 150
2. Ağaçlandırma İle İlgili Düzenlemeler 152
a) Orman Kanunundaki Düzenlemeler 152
b) Ağaçlandırma Yönetmeliğindeki Düzenlemeler 153
c) Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrol Hizmetlerine İlişkin Yönetmelikteki Düzenlemeler 155
3. Ormanlarla İlgili Yasaklar ve Müeyyideleri 158
VI- Meralarla İlgili Tedbir ve Yasaklar 162

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
SULAR, SULAK ALANLAR, DENİZ ORTAMI VE KIYILARLA İLGİLİ TEDBİR VE YASAKLAR

I- Genel Olarak 169
II- Sulak Alanlarla İlgili Tedbir ve Yasaklar 179
III- Yerüstü Sularıyla İlgili Tedbir ve Yasaklar 177
IV. Yeraltı Sularıyla İlgili Tedbir ve Yasaklar 178
V. İçme ve Kullanma Sularıyla İlgili Tedbir ve Yasaklar 180
1- İçme ve Kullanım Suyu Havzalarının Korunmasına Yönelik Tedbir ve Yasaklar 180
a) Genel Olarak 180
b) Yerüstü Suları İçin Koruma Esasları ve Koruma Alanları 181
aa) Genel Olarak 181
bb) Mutlak Koruma Alanı 183
cc) Kısa Mesafeli Koruma Alanı 184
çç) Orta Mesafeli Koruma Alanı 185
dd) Uzun Mesafeli Koruma Alanı 186
c) Yeraltı Suları İçin Koruma Esasları ve Koruma Alanları 187
2- İç Sularda Çalışan Gemi ve Araçlarla İlgili Tedbir ve Yasaklar 187
VI. Su Tahsislerine İlişkin Düzenlemeler 188
VII. Denizlerle İlgili Tedbir ve Yasaklar 190
1- Denizlerin Gemiler Tarafından Kirletilmesinin Önlenmesine Ait Uluslararası Sözleşmedeki Düzenlemeler 190
2- Karadeniz'in Kirlenmeye Karşı Korunması Sözleşmesindeki Düzenlemeler 192
3- Akdeniz'in Deniz Ortamı ve Kıyı Bölgesinin Korunması Sözleşmesindeki Düzenlemeler 194
4- Deniz Çevresinin Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesine Karşı Tedbirler ve Müeyyideleri 196

a) Genel Olarak 196
b) Tedbirler 199
c) Zararların Belirlenmesi ve Tazmini 200
VIII- Kıyılarla İlgili Tedbir ve Yasaklar 201
1- Genel Olarak 201
2- Yapı ve Kazı Sınırlaması 204

BEŞİNCİ BÖLÜM
TOPRAĞIN KORUNMASINA İLİŞKİN TEDBİR VE YASAKLAR

I- Genel Olarak 211
II- Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunundaki Düzenlemeler 212
1) Genel Olarak 212
2) Toprak Koruma Kurulları 215
3) Tarım Arazileri 216
a) Tarım Arazilerinin Sınıflandırılması 216
b) Miras Kalan Tarımsal Arazilerin ve Yeter Gelirli Tarımsal Arazilerin Devri 217
c) Tarım Arazilerinin Kullanımı 219
4) Denetim ve Yaptırımlar 221
III- Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara İlişkin Yönetmelik Düzenlemeleri 222
IV- Kum, Çakıl ve Benzeri Maddelere İlişkin Yönetmelik Düzenlemeleri 225
V- Madencilik Faaliyetleriyle Bozulan Arazilere İlişkin Yönetmelik Düzenlemeleri 226

ALTINCI BÖLÜM
HAYVANLAR, BİTKİLER VE GIDALARLA İLGİLİ TEDBİR VE YASAKLAR

I- Genel Olarak 231
II- Biyogüvenlik Kanunundaki Ortak Düzenlemeler 234
1- Genel Olarak 234
2- Tarım ve Orman Bakanlığı, Biyogüvenlik Kurulu ve Bilimsel Komitelerin Başlıca Görev ve Yetkileri 238
a) Tarım ve Orman Bakanlığının Başlıca Görev ve Yetkileri 238
b) Biyogüvenlik Kurulunun ve Bilimsel Komitelerin Başlıca Görev ve Yetkileri 239
3- Hukuki Sorumluluk 241
4- Cezalar 242
III- Hayvanlarla İlgili Özel Tedbir, Yasak ve Yaptırımlar 243
1- Bulaşıcı Hayvan Hastalıkları İle İlgili Tedbir ve Yükümlülükler 243
2- Kara Avcılığına İlişkin Tedbir ve Yasaklar 244
a) Genel Olarak 244
b) Avcılık Belgesi ve Av Turizmi İle İlgili Esaslar 247
c) Müeyyideler ve Uygulanması 248
3- Su Ürünlerine İlişkin Tedbir ve Yasaklar 251
a) Genel Olarak 251
b) Su Ürünleri İstihsal Yerleriyle İlgili Düzenlemeler 253
c) Yasaklar ve Yaptırımlar 254
IV- Bitkilerle İlgili Özel Tedbir, Yasak ve Yaptırımlar 263
1- Genel Olarak 263
2- Bitki Koruma Ürünleriyle İlgili Tedbir, Yasak ve Yaptırımlar 264
V- Gıdalarla İlgili Özel Tedbir, Yasak ve Yaptırımlar 264

YEDİNCİ BÖLÜM
TEHLİKELİ MADDELERE İLİŞKİN TEDBİR VE YASAKLAR

I- Genel Olarak 271
II- İlgili Başlıca Yönetmelik ve Uluslararası Sözleşme Düzenlemeleri 271
1- Kimyasalların Kaydı, Değerlendirilmesi ve Kısıtlanması 271
2- Maddelerin ve Karışımların Etiketlenmesi ve Ambalajlanması 273
3- Kalıcı Organik Kirleticilere İlişkin Düzenlemeler 275
a) Kalıcı Organik Kirleticilere İlişkin Uluslararası Sözleşmeler 275
b) Kalıcı Organik Kirleticiler Hakkında Yönetmelikteki Düzenlemeler 276
4- Tehlikeli Maddelerin Deniz Yoluyla Taşınması 277
5- Tehlikeli Maddelerin Demiryoluyla Taşınması 278
6- Tehlikeli Maddelerin Karayoluyla Taşınması 281
a) Tehlikeli Maddelerin Karayoluyla Uluslararası Taşımacılığına İlişkin Avrupa Anlaşmasındaki Düzenlemeler 281
b) Tehlikeli Maddelerin Karayoluyla Taşınması Hakkında Yönetmelikteki Düzenlemeler 281

SEKİZİNCİ BÖLÜM
ATIKLARA İLİŞKİN TEDBİR VE YASAKLAR

I- Genel Olarak 287
II- Tehlikeli Atıkların Sınırlarötesi Taşınımının ve Bertarafının Kontrolü 288
III- Atık Yönetimi Yönetmeliğindeki Düzenlemeler 290
1. Genel Olarak 290
2. Belediyelerin Görev ve Sorumlulukları 293
3. Atık Üreticilerinin ve Atık Sahibinin Yükümlülükleri 294
IV- Sıfır Atık Yönetmeliğindeki Düzenlemeler 295
1. Genel Olarak 295
2. Mahalli İdarelerin Görev, Yetki ve Yükümlülükleri 297
3. Sıfır Atık Yönetim Sistemi Kuranların Başlıca Yükümlülükleri 297
4. Sıfır Atık Yönetim Sistemine İlişkin Esaslar 298
5. Sıfır Atık Belgesine İlişkin Esaslar 299
V- Çevre Etiketi Yönetmeliğindeki Düzenlemeler 300
VI. Araçlardan Kaynaklanan Atıklarla İlgili Tedbir ve Yasaklar 301
1. Ömrünü Tamamlamış Araçların Kontrolü Hakkında Yönetmelikteki Düzenlemeler 301
2. Ömrünü Tamamlamış Lastiklerle İlgili Tedbir, Yasak ve Yükümlülükler 302
a) Genel Olarak 302
b) Başlıca Yükümlülükler 304
3. Benzin ve Motorin Türlerinin Çevresel Etkilerine Dair Yönetmelikteki Düzenlemeler 305
VII. Tıbbi Atıklarla İlgili Tedbir ve Yasaklar 306
1. Genel Olarak 306
2. Başlıca Yükümlülükler 308
3. Tıbbi Atıkların İşlenmesi ve Yakılması 310
VIII. Ambalaj Atıklarıyla İlgili Tedbir ve Yasaklar 310
1. Genel Olarak 310
2. Başlıca Yükümlülükler 312
3. Ambalaj Atıklarının Toplanması, Ayrılması ve Geri Dönüştürülmesi 314
IX. Atık Yağlarla İlgili Tedbir ve Yasaklar 316
X. Bitkisel Atık Yağlarla İlgili Tedbir ve Yasaklar 318
1. Genel Olarak 318

2. Başlıca Yükümlülükler 319
XI. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalarla İlgili Tedbir ve Yasaklar 320
XII. Atık Pil ve Akümülatörlerle İlgili Tedbir ve Yasaklar 321
1. Genel Olarak 321
2. Başlıca Yükümlülükler 323
XIII. Radyoaktif Atıklarla İlgili Tedbir ve Yasaklar 323
1. Radyoaktif Atık Yönetimi Yönetmeliğindeki Düzenlemeler 323
2. Radyoaktif Madde Kullanımından Oluşan Atıklarla İlgili Tedbir ve Yükümlülükler 326
XIV. Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarıyla İlgili Tedbir ve Yasaklar 329
1. Genel Olarak 329
2. Başlıca Yükümlülükler 332
3. Hafriyat Toprağı ve İnşaat veya Yıkıntı Atıklarının Geri Kazanılması 332

DOKUZUNCU BÖLÜM
İKLİM VE HAVA İLE İLGİLİ TEDBİR VE YASAKLAR

I- Genel Olarak 337
II- Ozon Tabakasının Korunmasına ilişkin Sözleşme ve Yönetmelikteki Düzenlemeler 338
1- Ozon Tabakasının Korunmasına Dair Viyana Sözleşmesindeki Düzenlemeler 338
2- Ozon Tabakasını İncelten Maddelere İlişkin Yönetmelikteki Düzenlemeler 338
III- Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesine İlişkin Kyoto Protokolündeki Düzenlemeler 340
IV- Hava Kalitesiyle İlgili Olarak Çevre Kanununda Öngörülen Tedbir ve Yasaklar 342
V- Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliğinde Öngörülen Tedbir ve Yasaklar 343
VI- Egzoz Gazı Emisyonu Kontrolü Yönetmeliğinde Öngörülen Tedbir ve Yasaklar 344
1- Genel Olarak 344
2- Denetim ve Yaptırımlar 346
VII- Isınmadan Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliğindeki Düzenlemeler 347
VIII- Benzin ve Naftanın Depolanması ve Dağıtılmasından Kaynaklanan Uçucu Organik Bileşik Emisyonlarının Kontrolü Yönetmeliğindeki Düzenlemeler 349
IX- Sera Gazı Emisyonlarıyla İlgili Tedbir ve Yükümlülükler 351
1- Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelikteki Düzenlemeler 351
2- Florlu Sera Gazlarına İlişkin Yönetmelikteki Düzenlemeler 351
X- Kokuya İlişkin Tedbir ve Yasaklar 353

ONUNCU BÖLÜM
RADYASYONA İLİŞKİN TEDBİR VE YASAKLAR

I- Genel Olarak 359
II- Radyasyon Güvenliğiyle İlgili Yönetmelik Düzenlemeleri 359
III- İyonlaştırıcı Olmayan Radyasyonun Olumsuz Etkilerine Karşı Tedbirler 363
IV- Baz İstasyonlarıyla İlgili Yargı Kararları 364

ONBİRİNCİ BÖLÜM
GÜRÜLTÜYE İLİŞKİN TEDBİR VE YASAKLAR

I- Genel Olarak 375
II- Binaların Gürültüye Karşı Korunması 379
III- İşyerleri, Eğlence Yerleri ve Ulaşımla İlgili Tedbirler 381
IV- Çevresel Titreşimle İlgili Tedbirler 384

V- Gürültüye Hassas Kullanımların Bulunduğu Alanlarla İlgili Tedbirler 384
VI- Planlama Aşamasında Uygulanacak Esaslar 386
VII- Stratejik Gürültü Haritaları ve Eylem Planlarıyla İlgili Esaslar 387
VIII- Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Denetimi 388

BEŞİNCİ KISIM
ÇEVRE SORUNLARINA YOLAÇABİLEN İŞLETMELERE ÖZGÜ TEDBİR VE YASAKLAR
BİRİNCİ BÖLÜM
ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ

I- Genel Olarak 397
II- Stratejik Çevresel Değerlendirme Yönetmeliğindeki Düzenlemeler 399
1- Genel Olarak 399
2- Stratejik Çevresel Değerlendirme Raporu Hazırlama Yükümlülüğü 400
3- Kapsam Belirleme 401
4- İstişare Toplantısı 402
5- Stratejik Çevresel Değerlendirme Raporunun Hazırlanması ve Onaylanması 403
6- İzleme Programı 404
III- Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliğindeki Düzenlemeler 405
1- Genel Olarak 405
2- Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporunun Hazırlanması ve Değerlendirilmesi 412
a) Çevresel Etki Değerlendirmesi Sürecinin Başlatılması 412
b) Halkın Katılımı Toplantısı 414
c) Format Belirlenmesi 415
ç) Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporunun Bakanlığa Sunulması ve Duyurulması 415
d) Komisyonun Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporunu İncelemesi 416
e) Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu veya Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumsuz Kararı 417
3- Seçme, Eleme Kriterlerinin Uygulanması 418
4- İzleme ve Kontrol 420
IV- Çevresel Etki Değerlendirmesiyle İlgili Yargı Kararları 420

İKİNCİ BÖLÜM
İŞYERİ AÇMA VE ÇALIŞMA RUHSATI 429

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ÇEVREYE OLUMSUZ ETKİLERİ OLABİLECEK KAZALARA KARŞI TEDBİR VE YASAKLAR

I- Genel Olarak 437
II- Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelikteki Düzenlemeler 437
1- Genel Olarak 437
2- İşletmecinin Yükümlülükleri 440
a) Genel Yükümlülükler 440
b) Güvenlik Raporu Hazırlama Yükümlülüğü 441
c) Acil Durum Planı Hazırlama Yükümlülüğü 442

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
PETROL İŞLEMLERİYLE İLGİLİ TEDBİR, YÜKÜMLÜLÜK VE YASAKLAR

I- Genel Olarak 445
II- Yasak ve Yükümlülükler 446
III- İdari Para Cezaları ve İdari Tedbirler 446
1- İdari Para Cezaları 446
2- İdari Tedbirler 447

BEŞİNCİ BÖLÜM
MADENCİLİK FAALİYETLERİYLE İLGİLİ TEDBİR, YÜKÜMLÜLÜK VE YASAKLAR

I- Genel Olarak 451
II- Maden Yönetmeliğindeki Düzenlemeler 455
III- Maden Bölgelerine ve Ruhsatların Taşınmasına İlişkin Yönetmelikteki Düzenlemeler 461
IV- Maden Atıklarıyla İlgili Tedbir ve Yasaklar 463
1- Genel Olarak 463
2- İşletmecilerin Uymaları Gereken Esaslar 464

ALTINCI BÖLÜM
ENERJİ İLE İLGİLİ TEDBİR VE YÜKÜMLÜLÜKLER

I- Enerji Verimliliği Kanunundaki Düzenlemeler 471
II- Yenilebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanundaki Düzenlemeler 473

YEDİNCİ BÖLÜM
NÜKLEER YAKIT ÇEVRİMİ TESİSLERİNİN GÜVENLİĞİYLE İLGİLİ ESASLAR

I- Genel Olarak 479
II- İşletme Özellikleri ve Radyasyondan Korunma 481

SEKİZİNCİ BÖLÜM
SANAYİ TESİSLERİYLE İLGİLİ TEDBİR, YÜKÜMLÜLÜK VE YASAKLAR

I- Genel Olarak 485
II- Organize Sanayi Bölgeleriyle İlgili Tedbir, Yükümlülük ve Yasaklar 488
III- Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliğindeki Düzenlemeler 493

DOKUZUNCU BÖLÜM
TURİZM TESİSLERİYLE İLGİLİ TEDBİR VE YÜKÜMLÜLÜKLER

I- Genel Olarak 499
II- Alınması Gerekli Tedbirler 499

ONUNCU BÖLÜM
İŞLETME VE YERLEŞİM BİRİMLERİNİN ATIK VE ARTIKLARININ ALICI ORTAMA VERİLMESİYLE İLGİLİ TEDBİR VE YÜKÜMLÜLÜKLER

I- Genel Olarak 503
II- Atıkların Düzenli Depolanmasına İlişkin Düzenlemeler 505
1- Genel Olarak 505
2- İşletmecilerin Yükümlülükleri 508
III- Atık Yakma Tesislerine İlişkin Düzenlemeler 509
IV- Yerleşim Yerleri Atıksularının Arıtımına İlişkin Düzenlemeler 511

ONBİRİNCİ BÖLÜM
ÇEVRE SORUNLARINA YOLAÇABİLEN İŞLETMELERİN ÇEVRE YÖNETİMİ HİZMETLERİ

I- Genel Olarak 517
II- Yükümlülükler 518

ONİKİNCİ BÖLÜM
ÇEVRE SORUNLARINA YOLAÇABİLEN İŞLETMELERİN DENETİMİ

I- Genel Olarak 523
II- Denetime Tabi Tesis veya Faaliyetler İle İlgili Yükümlülükler Konusundaki Yönetmelik Düzenlemeleri 525
III- Denetimlerin Planlanması, Yapılışı ve Yaptırımlar 526
1- Denetimlerin Planlanması 526
2- Denetimlerin Yapılışı 526
3- Yaptırımlar 527

ALTINCI KISIM
ÇEVREYLE İLGİLİ İDARİ VE ADLİ CEZALAR VE HUKUKİ SORUMLULUK

BİRİNCİ BÖLÜM
ÇEVREYLE İLGİLİ İDARİ CEZALAR

I- Kabahatler Kanunundaki Düzenlemeler 533
1- Genel Olarak 533
2- Çevreyle İlgili Kabahatler 534
II- Çevre Kanununda Öngörülen İdari Cezalar ve Uygulanması 536
1- İdari Cezalar 536
2- İdari Cezaların Uygulanması 541

İKİNCİ BÖLÜM
ADLİ CEZALAR

I- Genel Olarak 545
II- Çevreye Karşı Suçlar 546
1- Çevrenin Kirletilmesi 546
a) Genel Olarak 546
b) Çevrenin kirletilmesiyle İlgili Yargıtay Kararları 548

2- Atık ve Artıkların İzinsiz Olarak Ülkeye Sokulması 556
3- Gürültüye Neden Olma 556
4- İmar Kirliliğine Neden Olma 558
III- Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar Bölümündeki Çevreyle İlgili Düzenlemeler 559
IV- Çevreyle İlgili Genel Tehlike Suçları ve Uygulanacak Cezalar 560

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ÇEVREYLE İLGİLİ HUKUKİ SORUMLULUK

I- Çevre Kanununa Göre Hukuki Sorumluluk 565
II- Medeni Hukuka Göre Çevreyle İlgili Sorumluluk 568

KAYNAKÇA 571